

ASYMPTOTICKÉ ROZDĚLENÍ

3. CVIČENÍ

1. Nechť $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z exponenciálního rozdělení $\text{Exp}(\lambda)$ s hustotou $f(x) = \lambda e^{-\lambda x} \mathbb{I}[x \geq 0]$.

(a) Uvažujte $T_n = (\bar{X}_n)^{-1}$. Vyšetřete konvergenci v pravděpodobnosti T_n pro $n \rightarrow \infty$.

Poznámka: T_n je maximálně věrohodný odhad λ , což snadno samostatně ověříte.

(b) Nalezněte asymptotické rozdělení $\sqrt{n}(T_n - \lambda)$.

(c) Uvažujte $U_n = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \mathbb{I}[X_i > 1]$. Vyšetřete konvergenci v pravděpodobnosti U_n a nalezněte asymptotické rozdělení U_n .

(d) Definujme $V_n = -\log(U_n)$. Vyšetřete konvergenci v pravděpodobnosti a nalezněte asymptotické rozdělení V_n .

K výpočtu momentů exponenciálního rozdělení využijte gamma funkci: $\Gamma(z) = \int_0^\infty x^{z-1} e^{-x} dx$. Pro $n \in \mathbb{N}$ platí $\Gamma(n) = (n-1)!$.

2. Nechť $X_1, \dots, X_n$ je náhodný výběr z rozdělení s hustotou $f(x) = \frac{p}{x^{1+p}} \mathbb{I}[x \geq 1]$, kde $p > 0$.

Uvažujte

$$T_n = \frac{n}{\sum_{i=1}^n \log(X_i)}.$$

(a) Ukažte, že T_n je maximálně věrohodný odhad parametru p .

(b) Ukažte, že pro $n \rightarrow \infty$ platí $T_n \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{P} p$.

(c) Najděte asymptotické rozdělení náhodné veličiny $\sqrt{n}(T_n - p)$.

(d) Uvažujte odhad $U_n = \bar{X}_n / (\bar{X}_n - 1)$. Ukažte, že se jedná o momentový odhad p a vyšetřete konvergenci v pravděpodobnosti U_n .

(e) Odvoďte asymptotické rozdělení U_n .

(f) Pro $p = 3$ odvoďte asymptotické rozdělení náhodné veličiny $Z_n = (\bar{X}_n)^3$. Porovnejte rozptyl Z_n s jejím asymptotickým rozptylem.

3. Nechť $X_1, \dots, X_n$ tvoří náhodný výběr z exponenciálního rozdělení s parametrem $\lambda_X > 0$, a necht' $Y_1, \dots, Y_n$ jsou od nich nezávislé, a tvoří náhodný výběr z exponenciálního rozdělení s parametrem $\lambda_Y > 0$. Odvoďte asymptotické rozdělení náhodné veličiny $T_n = \bar{X}_n / \bar{Y}_n$.

4. $X_1, X_2, \dots, X_n$ tvoří náhodný výběr z binomického rozdělení $\text{Bi}(2, p)$, kde $p \in (0, 1)$. Necht' $Y_i = \mathbb{I}[X_i = 0]$.

(a) Vyšetřete konvergenci v pravděpodobnosti $U_n = \sqrt{\bar{X}_n + \bar{Y}_n} - 1$.

(b) Nalezněte asymptotické rozdělení U_n .

(c) Uvažujte náhodné vektory tvaru $(\bar{X}_n/2, U_n)^\top$. Vyšetřete jejich konvergenci v pravděpodobnosti a nalezněte asymptotické rozdělení.

OPAKOVÁNÍ Z PŘEDNÁŠKY

DELTA METODA

- *Jednorozměrná verze:* Necht' $\{T_n\}_{n=1}^{\infty}$ splňuje $\sqrt{n}(T_n - \mu) \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{d} \mathbf{N}(0, \sigma^2)$ pro nějaké $\mu \in \mathbb{R}$ a $\sigma^2 \geq 0$ a necht' $g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ má spojitou derivaci na nějakém okolí bodu μ , pak

$$\sqrt{n}(g(T_n) - g(\mu)) \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{d} \mathbf{N}(0, [g'(\mu)]^2 \sigma^2).$$

- *Obecná verze:* Necht' $\{\mathbf{T}_n\}_{n=1}^{\infty}$ splňuje $\sqrt{n}(\mathbf{T}_n - \boldsymbol{\mu}) \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{d} \mathbf{N}_k(\mathbf{0}, \boldsymbol{\Sigma})$ pro nějaké $\boldsymbol{\mu} \in \mathbb{R}^k$ a $\boldsymbol{\Sigma} \in \mathbb{R}^{k \times k}$ pozitivně semi-definitní, a necht' $\mathbf{g} = (g_1, \dots, g_m)^\top: \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}^m$ má spojitě parciální derivace na nějakém okolí bodu $\mathbf{x} = \boldsymbol{\mu}$. Označme

$$\mathbb{D}_{\mathbf{g}}(\mathbf{x}) = \begin{pmatrix} \frac{\partial g_1}{\partial x_1} & \cdots & \frac{\partial g_1}{\partial x_k} \\ \frac{\partial g_2}{\partial x_1} & \cdots & \frac{\partial g_2}{\partial x_k} \\ \cdots & \cdots & \cdots \\ \frac{\partial g_m}{\partial x_1} & \cdots & \frac{\partial g_m}{\partial x_k} \end{pmatrix}.$$

Pak

$$\sqrt{n}(\mathbf{g}(\mathbf{T}_n) - \mathbf{g}(\boldsymbol{\mu})) \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{d} \mathbf{N}_m(\mathbf{0}, \mathbb{D}_{\mathbf{g}}(\boldsymbol{\mu}) \boldsymbol{\Sigma} (\mathbb{D}_{\mathbf{g}}(\boldsymbol{\mu}))^\top).$$

CENTRÁLNÍ LIMITNÍ VĚTA (CLV): Necht' $\mathbf{X}_1, \dots, \mathbf{X}_n$ je náhodný výběr z rozdělení se střední hodnotou $\boldsymbol{\mu} \in \mathbb{R}^k$ a konečnou rozptylovou maticí $\boldsymbol{\Sigma} \in \mathbb{R}^{k \times k}$. Pak platí

$$\sqrt{n}(\bar{\mathbf{X}}_n - \boldsymbol{\mu}) \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{d} \mathbf{N}_k(\mathbf{0}, \boldsymbol{\Sigma}).$$